

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA
AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEJZŐK EGYLETE, AZ ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Papok-, tanítók-,
gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre 8 K.
a tanító-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy
példány ára 10 fillér.

Felolós szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: FÜLEI SZ. LAJOS.

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □em-ként 6 fillér-
többszöri közlésnél 4 fillérről közöltetnek. Nyilt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyilt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenki nt
két szer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10.489. sz.

A székely háziipar érde- kében.

Az aradi és debreczeni Székely Társaságok által létesített karácsoni bazárok által elért siker ráterelte a figyelmet a már csaknem feledésbe ment székely háziiparra. E bazárok első sorban minket győztek meg arról, hogy még van számottevő háziiparunk, mely fejlődése jelenlegi stadiumában is állandó piacot talál az alföldi városokban. Mindenkit megleptek a székely iparcikkek sokfélesége és nagyrészen izléeses kiállítása.

De az említett bazárok sikeréből egy nagy kötelezettség is háramlik a Székelyföld vezető társadalmára, az t. i., hogy elodázhatatlan kötelessége immár foglalkoznia helyi iparviszonyokkal a gyakorlati értékesíthetőség szempontjából is.

Az értékesíthetés céljából már is történt kísérletezés és tervezgetés. A karácsoni bazár eredményéből és a helyszínén szerzett tapasztalatok alapján igen életrevaló kísérlet eszméjét vette fel László Gyula kamarai titkár. Ő számbavette a különböző helyi viszonyokat és őszintén kimondotta, hogy háziipari cikkek még nem bírnak el a nagyobb városokban sem az árucser-nokokkal járó nagy kiadásokat, sem azt, hogy egyes kereskedők azokat bevezessék

üzletkörükbe. A jelenleg meglévő háziipari cikkek értékesítését a jelenleg előállítható mennyiségben csak úgy lehet sikerrel értékesíteni, ha az értékesítéssel járó kiadások a lehető legkevesebbre redukáltnak.

Mivel pedig az is célunk kell legyen, hogy a székely háziiparos huzza munkája után a lehető legnagyobb hasznot; valamint az is, hogy úgy vezessük a székelyt a gyakorlati értékesítés terére, hogy attól ne idegenkedjék, az eszme iránt minél kevesebb oka legyen a bizalmatlanságra, szóval minden oldalú körültekintéssel kell eljárunk még akkor is, midőn a legönzettelebbül, nagy fáradozással igyekszünk lelke mélyében bizalmatlan természetű fajunkon segíteni. Ha az első lépést el nem tévesztjük, áldozatok nélkül is azonnal megvalósítható. Székely népünk szereti árucikkeit önmaga értékesíteni s hogy a lehető hasznot megszerezze önmagának, képes még áldozatokra is. Hányszor láthatjuk, hogy a gyergyói székely egy szekér deszkával egy hétig is utazik két lovával, míg eladhatja. Az udvarhelyi székelyek kosár- és faedény-áruikkal bejárják Csíkot, Háromszéket, kimennek még Romániába is velük: csak egy csodálandó, hogy nyugat felé sohasem indulnak ily célból. Lemennek a szászok közé is, de már Marosvásárhelyt is kevesen keresik fel. László Gyula e körülményből indul

ki, midőn tervezetét úgy dolgozta ki, hogy a meglévő szokásokat figyelembe veszi s csak annyi újítást ohajt egyletőre, hogy a székely áruit nyugat felé is vigye el önmaga s az alföldi városok piacain önmaga értékesítse azokat. Azt azonban már nem kívánja, hogy a székely egy szekér faedény-nyel, vagy szatyorról kihajtsa Hódmezővásárhelyre vagy Debreczenbe, hanem úgy tervezi, hogy az árut vigye a vasut s az elárúsító székely is menjen azon, a továbbiakban azonban a maga eszére kívánja bizni a székelyt. Átmenetileg még annyit ohajt, hogy az alföldi Székely Társaságok az oda utazó székely elárúsítókat erkölcsi támogatásban részesítsék a szükségesekben, szóval érezzék azt, hogy működésüket a távolban is jóakarattal figyelemmel kísérik.

E terv egyszerűsége szembeötlő és sikereket ígérő s azt a székelyföldi miniszteri megbízott is kivihetőnek találta, sőt a próbakísérletek megtételével meg is bizta László Gyulát, ki már a jövő hó 21-ére a hódmezővásárhelyi vásárra nagyobb szállítmánnyal küld székely elárúsítókat.

A székely háziipari cikkek értékesítésére vonatkozólag Solymossy Endre tanár is dolgozott ki egy tervezetet. Az életrevaló tervezet már nagyobb szabásu, egész szervezetet ohajt létesíteni az értékesítés céljaira a Raktárszövetkezé-

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCAJÁJA.

A tudomány és a hit összhangja.

— Irta: Tamás Albert. —

A „Székely-Udvarhely” eredeti tárcájaja.

(Folytatás.)

Lássuk már mostan egy pár példában, igaz-e, hogy a tudományos fölfedezések kimutatták a közlekedés lehetetlenségét Isten és az emberek között? Vannak, kik leverten így szólnak: való igaz, hogy a valástalanság szomorú és sivár egyszersmind Nyomában nyugtalanság, töprengés és szomorúság járnak, melyek az élet haladtával csak nyomasztóbbak lesznek. Azonban más oldalról nem látjátok-e, mily ellenvetéseket támaszt ma a tudomány a vallás ellen? Hogy az első csira, az első mozgás szükségkép és föltétlenül az anyagon kívül eső októl származik és hogy Isten első beavatkozása nélkül a dolgok kezdete megfeythetetlen, abban minden tudomány megegyezik. A tudományos vallástalanság ezt megengedi tehát, de tovább menni nem akar. Azonban mind hiába. Ha már elfogadtuk Isten első beavatkozását, hogy az anyagot teremtse, akarva, nem akarva el kell fogadnunk a másodikat is. A Teremtő után el kell ismernünk az Építészét. E má-odik és szükséges beavatkozásra főleg egy tudományág veti a legélénkebb világot: a csillagászat, kivált mióta feltalálták a távesövet s rendbeszedték vele az égboltozat térképét. Szemléljük e nagyszerű látványt és mélyedjünk bele egy kevésbé, belőle vont következtetéseink annál megdönthetlenebbek lesznek.

Az első ismert táveső a Galilei a tárgyakat kétszeresen nagyította; a legujabb a Herschellé

hatezerötszázszor nagyítja. Midőn ezt az égboltozatra irányozták, a szem elkáprázott. A csillagok rétege valósággal kifürkészhetetlennek tűnt fel, az elmét mintegy megzavarta és nem volt az a nagy szám, melylyel kifejezheték volna. Mindazonáltal megkísérelték s ime a következő eredményre jutottak: Felfedezték, hogy a mi napunk kísérletét képező nagy csillagok csoportja csak egy ama roppant tömegekből, melyek a Tejutat képezik és hogy bizonyos távolságból nézve e csillagcsoport csak úgy tűnnek fel, mint valami fehéres folt magában a Tejutban. Egyedül csak e halvány és fehéres foltot kísérték megvizsgálni. Szabad szemmel Páris láthatárán négyezerszáznegyvenhat csillag látható abban és távesővel? Az lkrek-csillagzat sarkán, hol a legélesebb szem is csak hat csillagot láthat, jó távesővel több mint háromezer csillag szemlélhető egy csoportban. De mi ez az egek mérhetetlenségéhez képes? Előttünk állanak a tudomány legpontosabb számításai, melyek ama fehéres foltnak, melyet a mi csillagrendszerünknek neveznek, hetvenöt millió látható csillagot ismernek. És e hetvenöt milliónyi nap és csillag a Tejutnak csak egy csoportját képezi. De a tudomány nemcsak számba vette a csillagokat, hanem súlyukat is megmérte. Kiszámították, hogy Saturnus százszor, Jupiter háromszázharmincznyolcszor nehezebb, mint a föld. A nap térfogata egymilliónégyezerszer nagyobb mint a földé és mivel Sirius tizenkétszer nagyobb a napnál, tehát térfogata tizenhat milliószor nagyobb mint a földé, pedig a csillag esténként felettünk egy ragyogó pontnak látszik. Kiszámították, hogy a nap és föld között levő utat oly futárónat, mely óránként 50 kilométert tesz meg, háromszáznegyvenhét év alatt járná meg. E roppant távolságot

a világosság 8 és 1/2' alatt teszi meg. Azonban a kutató tudomány még itt sem áll meg. Behat még ama ködös légkörbe is, mely a csillagok világának határain ül. De itt már a távolság megzavarja az agyat. Humboldt szerint a világosság, mely egy másodperc alatt hetvenöt-ezer mértöldnyi utat tesz, villámgyorsasága dacára két millió év alatt töri át ama mérhetetlen távolságot, mely bennünket e csillagoktól elválaszt. A világosság a naptól 8 és 1/2' alatt ér le, tíz másodperc alatt megkerüli a földgömböt és mégis kétféle millió évre volna szüksége? Itt már nincs mit okoskodni, nincs mit számítani. Az ember elnémul; átérti Isten Ábrahámhoz intézett szavainak metsző és finom gunyját: Számláld meg a csillagokat, ha tudod. De ez még nem minden. Valamennyi emberi vívmány közt a legmeglepőbb, nagyszerű eredményei és azon körülménynél fogva, hogy abban sem táveső, sem egyéb eszköz, hanem tisztán az emberi lángész szerepel, kétszeresen magas vívmány: a csillagrendszer mozgásának lörvénye. Eme végtelen térben mi sem mozdulatlán; minden mozog.

E milliónyi csillagok mind összhangzóan, szabályos rendben, kimért távolságokban mozognak, a legszebb körmozgást teszik. Magok és egymás körül forognak, mint valami ősrégi táncban. Fölfedezték a csillagok mozgásának ütem-szerűségét. A nagy Newton látta, miként haladnak a csillagok, de e nagy, mélyen vallásos ember irtózott volna ama gondolattól, hogy azok egészen maguktól mozognak. Ki alkotá köztük ama csodás egyensúlyt? Ki alkotá a végtelen őrben nemesak a szépség, rend és mozdító erő remekművét, mely az azt fűrkésző elmét csodálatlaltól tölti el?

(Vége következik.)

tekben. Ez azonban nézetem szerint csak folyamánna lehet a László Gyula akciójának. Ha a László tervezete az új piacokat megkedvelte népünkkel s önmagától fog rájönni a Raktárszövetkezet szükséges voltára, csakis abban az esetben létesülhet, különben aligha. A Solymossy tervezete létesítését célzó módozatokat részéről is megszívelendőknek tartom; hisz tagadhatatlan, a jó közigazgatás létesítheti azokat, de ez sem karbatalommal, hanem csak a nép lelkeiben megérlelődött szükséges célszerűség közbejöttével. Mert nem tagadhatjuk, hogy a szövetkezeti eszme a sok balul kiütött kísérlet folytán nem volna valami népszerű népünkkel. Izlésebb háziipari cikkek értékesítésére még kínálkozik egy más kedvező alkalom is.

Bettelheim Miksa és Társa nagykereskedő cég szerződést kötött a kereskedelmi miniszterrel a „Hazai iparcikkek hatóságilag engedélyezett elárúsítására a M. Á. V. állomásain”. E cég kapva-kap minden olyan háziipari cikket, melyet értékesíthet és szívesen fogad minden háziipari cikket mintául egyelőre és azonnal készpénzben fizet azért, mit beküldenek neki. Ha a cikk neki megfelelő, egyenesen a készítőknél nagyobb megrendelést teszen; ha pedig olyanra talál, melyből lehet fejlesztés után céljainak megfelelő is előállítani, szívesen leküldi saját szakemberét a háziiparosok kioktatására.

Azonban ezek után is meghagyja az illető háziiparosnak szabadságát, hogy ne csak nála, hanem bárhol is értékesíthesse áruját.

Faragványok, taplómunkák, diszcserep-áruk, szalma-, sás-diszfonatok stb., melyek valamely vidék jellegét viselik magukon, most is nagymennyiségben értékesíthetők nála. Sőt e cég előzékenységében még tovább is megy. Ugyanis hazai készítményű cikkekkel állandó mintaraktárt állított be, melyben még a nyers anyagokat szállító cégek mintáit is díjtalanul állítja ki közszemlére, sőt az általa nem értékesíthető cikkek megfelelő szakkereskedőknek díjtalanul ajánlja.

E jó alkalmat iparfejlesztő bizottságainknak, Székely Társaságoknak, sőt egyeseknek is jó volna megragadni székely háziiparunk fellendítése érdekében. A cég mindenkitől köszönettel fogadja el a mintákat a készítő megnevezésével és az értéket azonnal megtéríti.

Hazafias kötelességet teljesít azért mindenki, a ki bármely irányban közrehat, hogy hanyatló székely háziiparunkat életrekeltsük és tovább fejlesszük, mint népünk egyik keresetforrását.

Scythulus.

Kereskedők figyelmébe. A brassói Székely Társaság nevében Papp Ferencz alelnök és Csulak Lajos titkár felhívást intézett a székelyföldi kereskedőkhöz s azokat a következőleg hívja akcióba: A székely társaságok ki akarják venni a vándorbotot a székely és csángó ifjak kezéből, itthon akarják nekik kenyeret adni, hogy ne legyen okuk a kivándorlásra. Eddig az iparos pályára tódult a székelység, de ma már e különben is túltömött pálya a kisipar hanyatlásával nem biztosít megélhetést. Kísérletet óhajt tenni székely társaságunk arra, vajjon a kere-kelői pályát nem lehetne-e megnyitani a székely és csángó népnek. Persze a székely és csángó nép szegénységénél és a székely társaságok csekély anyagi erejénél fogva nem gondolunk arra, hogy a székely és csángó iparosokat mi mint kereskedő tanoncokat helyezhessük el. De azt hisszük, hogy a legegyszerűbb falusi szatócs, üzérkedő kis vállalkozó, kocsmáros stb. válhatik az olyan székely és csángó ifjúból is, aki mint bolti szolga sajátította el a legegyszerűbb kereskedői ismereteket és tanult el egy kis kereskedői szellemet. Ezért és hogy némi kereseti forrást nyujtsunk még a székely és csángó ifjaknak, kérjük összes kereskedőket, hogy üzleteikben lehetőleg székely és csángó bolti-szolgákat alkalmazzanak. Mi a magunk részéről szívesen nyujtunk tájékoztatást.

A székelyföldi bajok s azok legfőbb gyógyítási módjai.

— A székelyföldi kormánybiztos urhoz. —

VII. 1—16. folyt.

Népnevelés, s annak a felnőttekre is kiterjesztése módjai. Akadályok.

Az előjelekből látom, hogy a tusnádi kongresszus erre is kiterjeszti a figyelmét. Lesznek buzgó emberek, főleg a tanítással foglalkozók és papok között, akik e kérdéssel fognak foglalkozni. Különben is ennek hangzatosával van telve régóta a levegő és méltán.

En csupán néhány észrevételt bátorkodom tenni megfigyeléseim és tapasztalataim alapján.

A vezetők és zászlóvivők nagyrésze nem ismeri a nép viszonyait, gondolkodását, szükségait, pedig az a nép lát is, hall is, de meg gondolkodik és beszélget is egymás között a maga állapotáról e tekintetben is.

Zugolódik főleg azért, hogy az új nemzedék nem tudja a templomi és temetési szivindító énekeket. A tanítók egyrésze egy-két világi dallal beéri s bekötik a nép szemét. Tanításaiknak más tekintetben sem látja kellő eredményét, mert a gyermekek nagyrésze 5-6 év múltán sem tud jól olvasni és írni, annyival kevésbé egyebet. Ezt a tanári kar is tapasztalja a kezök alá menőkben, következett ezebből a többiekre. Tehát az elemi iskola nem viszi oda a gyermekeket, ahol a továbbinak kezdődnie kell.

En ennek okát abban látom, hogy a tanítók egyrésze nem tud kellő eredményesen tanítani, vagy azért, mert nem képes, vagy mert unja és nincs hivatása rá. Ennek okát ismét abban lehet keresni, hogy a képezdékbe hatra-vakra özőnlük az ifjuság az a része, mely tovább menni nem képes, de azért még sem akar kézi munkás lenni.

A főbajt abban látom, hogy a sok szép hangzású törvényt és rendeletet nincs aki végrehajtsa, mert nagyrésze csak életmódnak, de nem olyan munkakörnek tekintti, melyet török-szakad, be kell tölteni. Ez egyrészt abból is következhetik, mert a tanítók egyik nagyszáma teljesen a maga mentére és számonkérő felügyelet nélkül van hagyva. Hanyagságért senki sem vonja felelősségre, s viselkedése és bánásmódja is egészen tetszés szerinti.

A papság teljes gimnáziumot, s erre bölcsészeti és hittani akadémiát végez s közben tanítással foglalkozik. Régen a tanító ur az iskolájával együtt a pap közvetlen felügyelete alatt állott. Ma főleg az állami és községi tanítók keze alá — sem egyszer, sem máskor nem szólhat a pap, mert a tanító ur rendre és elutasítja azzal, hogy nem ért hozzá, pedig tanára lehetne minden tekintetben.

Nem akarom tanítótársaimat lerántani és leczkézni, de azért a helyzet igaz megvilágításáért ide teszek még néhány megjegyzést.

A hivatás nélküli és alkalmazást nem találó képezdék egyrésze közpénzügyőr vagy hasonló lesz, mert így legalább kezlyüre számíthat.

Van társaim között olyan, aki nagyon kap a világon. Hitelére vigyázva, kivisz valamely bankból 2—400 koronát, 10—20 koronánként kiadja a fájba másoknak rövid lejáratra. Az adósok a pénzbeli nagy kamaton kívül tyukkal, tojással stb. ellátják, s földjeit megmivelik.

Erről beszélnek, hogy egy alkalommal valami idegen ur ment hozzá. A 3—4 éves kis fia simogatta a bácsi nadrágját. Tata dühbe jött s karton ragadva, úgy leültette a kis fiát egy ott levő ládára, hogy az agya majd kilocsent, s a két szemé majd kiugrott. Az idegen látogató sikertelenül dorgálta meg, mert kijövedele után kihallott az utcára a gyermek jajgatása s a tata agyargó kiabálása.

Azt is beszélnek szemtanuk, hogy egy alkalommal a falu egyik drága tenyészállatja az ő állatját kísérve engedelem nélkül bement az udvarára. Nem akart kimenni. Kapott egy nagy darab rudat, s azzal oldalait, hátát, lábszárait teljes erőből úgy elverte, hogy az állat alig bírta kimenni a kapun. A szomszédok megbotránkoztak, s az egyiknek a ruddal dühösen rontott neki, hogy miért merészeli őt rendreutasítani.

Beszélik, hogy tanulatlan feleségének szerzte meg a nyári óvónői állást. Pár hétig tart a működés kevés gyermekkel, mert nem küldik oda gyermekeiket. Azért nem küldik, mert az utcán fel és lejárók mindig hallják a nagysága szájából a legocsmányabb és legszemérmelenebb szokat, átkozódásokat és istenkáromlásokat, melyekkel az apróságokat és szülőket nagy lármával illeti.

Van egy más kollégám, aki felesége pár száz forint hozományát helyben és a szomszédokban több éven át roppant uszorával addig kamatoztatta, hogy mai vagyonát 16—20 ezer forintra teszik. Hogy milyen az iskolája, azt nem hallottam.

Egy másik barátom a legényekből dalárdát akart alakítani, mert nagyon szemelött lévén, megunta volt már a sok orcázást és nogatást. A fiuk késő ősszel egy este készséggel hozzá mentek énektanulni. A természetét ismerve, kérésre megengedte, hogy pálinkát is vihessenek magokkal jövőben. Esetről-esetre jól pálinkáztak, de legtöbbször kinálták a tanító urat, aki ingyen fáradozik értük. Nyilván csufiságból tettek s nemsokára félbeszakadt a nemes munka, mert apák és gazdák megtudván a dolgot, többé nem bocsátották. Ennek a buzgó néparátnak már előzőleg is, de azután annyira kitágultak a tüdői, hogy lélekzése a kovács fuvójához hasonlított. A tanítványok azt beszélük, hogy óra közben mindig egy kerek asztal körül sétál a szobájában, melyen egy üveg pálinka áll. A legények többször elmentek már ablaka alá, s őt utánozva fújtak és nyögtek egy borju kolompot rázva, mint ő szokott, mikor csemetét a gyermekeknek. Egyszer kilőtt az ablakon, s a komédia elmaradt.

Annyira megnehezített a háládatlan kutya népre, hogy egy alkalommal nagy bajt csinált délben. Egy fiucska büntetésből az iskolában marasztalt. Oda siet az anyja, hogy vajjon hová lett a fia. Az ur hihetőleg már két üveget is kisétált volt, mert átrohant a terembe a fiúhoz s azt a védelemre siető anyával együtt kegyetlenül elverte, összerugdosta s kivetette az utcára. Az asszony látteleketet vett s bepanaszolta a bíróságnál. A bíró elkelt, hogy ítélje a látteleken kívül eskü alatti tanuvallomásokra. Az ítélet magas pénzbüntetést és 10—15 napi fogházat szabott rá. Egy ügyvéd felebbezése s egy másik ember kellő helyre intézett kérése levele következtében a felső bíróság a pénzbüntetés némi emelésével a fogházat törölte s állását így megtartotta, mert a tanfelügyelő semmiféle panasza és többszöri feljelentése sem mozdult.

Egy gondnoksági elnök nagyság urnak hivatta magát. Egész élete nem egyéb, mint csalások, hunczfutságok, bűnös cselekedetek láncolata. Tömérdek a feljelentés ellene a büntető bíróságnál, melyek nagy részére marasztaló ítélet keletkezett. Hamis esküért ült a vádlottak padján s könyörületből csak úgy nyert felmentést, hogy együgyűnek szinlelte magát. Feleségével kereskedett és kereskedik, páratlan kicsufolói minden becsületnek és szeméremnek hosszú éveken át. S mégis iskolagondnoksági elnök, a felesége pedig a helybeli kisdudó nőegylet elnöki címét bitorolja. Mindkettő szeméjete az emberiségnek. Minden panasza hiába való volt.

Egy ősze vegyült tanító sok gyermek apja. Fellelkesült, hogy a felnőtt mindkét nemű ifjából olyan dalkört teremtsen, aminő egyetlen vármegye területén sem létezik több. Bizonyos szemérmis és erkölcsi okokból külön estéli órákra rendelte magához a legényeket és leányokat. Nehány estén ment a munka. Egy este a legények kíváncsiságból másodszer is elmentek titkon, még jobban megfigyelni a leányok tanítását. Az udvaron a tanterem ablakai alatt megállottak csendesen, jól lehetett belátni. Jól hallották a csihogást, vihogást és vidám csevegést belülről. Látták, hogy a tanító ur oly édes mosolygással, oly nyájas előzékenységgel simogatta, lapogatta, ölegeti a már megbatorított leányokat. Fogták magokat a legények s egy magokkal vitt kötel és bot segítségével észrevétlenül kikötötték a tanterem ajtaját. A tanító ur az ablakon volt kénytelen kiugrani a már csendes és néptelen udvarra az ajtó megnyithatása végett estéli 9—10 óra között. Ez ante-körmentánumnak is beválhatnék. De a tanító ur keservesen panasza a háládatlan népre s abban hagyta a dalárda tanítást.

Mellőzöm a legalább is 40—50 hasonló tanítói példaadó nemes munkát és iskolai botrányt, valamint több pap viselkedését is, kik közül csak egy ellen 19 bűnügyi panaszt adtak be saját hívei 3 év alatt, melyek közül csak egy esetben nem kapott marasztaló ítéletet a lelki atya. A felettes hatóságaihoz tett feljelentések pedig nem vezettek eredményre.

Ezek nem költött, hanem igaz dolgok. Fellette terhemre vála ilyenek emlegetése, de tenem kelle a helyzet megvilágítása céljából a fontos kérdés érdekében. (Folyt. köv.)

Egy egyház legium n... dik egyh... velkező... gyülekez... vers 2... Katalin... Elias-áb... Félegyhá... felolvasá... szenved... vezetése... A vívó... Károly O... gimn O... meg Ur... szives a... szére sz...

B... főszolga... volt —... díjba v... Lajos r... távozó... n edek... Gábor... gyasi D... Erdeme... a tiszte... ból ki... tagjai t...

T... A... selője... dr D... kéznek... a szék... főszolg... dor sz... jegyző... ság és...

A... rán fol... köszön... képvis... tot, Aj... nevébe... válasza... ha új... csinál...

I... hol p... folytat... megere... D a m... zölve... b a d y... jos da... m a t l... peres... nevébe... sát kö... várme... érdem... falvi u... ezeket... hálálta... pán, i... Az ün... képvis... János... magya... zes sz... rencz... Sándó... Sándó... bert k... oklán... ket, A... Heltai... D a r... niel L... róság... res... széke... a hel...

Egyházi élet.

Egyházi estély. A székelyudvarhelyi ev. ref. egyház február 21-én, ma vasárnap este, a kollegium nagytermében d. u. 5 órakor tartja hetedik egyházi estélyét. A rendező bizottság a következő érdekes műsort állította össze: 1. A gyülekezet éneke. Tebened biztunk. XC. Solt. 1. vers. 2. Megnyitó. 3. Szaval. özv. Groákné Szabó Katalin. 4. Angyalok tereztje, Mendelsohn Elias-ától, énekl. Anka Valeria, Bod Etel és Félegyházi Mariska. 5. A Mi Atyánk és az anya, felolvasás, tartja Molnár Károlyné. 6. Értünk szenved... Morascher Hugótól. Előadja a szerző vezetése mellett a Protestáns Vegyes-dalkör. 7. A vivó Luther. Irta Tóth Gyula. Szavalják Kiss Károly VIII. gimn. o. és Szabados József VII. gimn. o. tanulók. 9. A gyülekezés éneke: Áld meg Ur Isten a te népedet. Belépés ingyenes, szíves adományok a temetőkerthi szegények részére szívesen fogadtatnak. A rendező-bizottság.

Különfélék.

Bucsuzó főszolgabíró.

Benedek Imre, a homoródi járás érdemes főszolgabírája — mint lapunkban már említve volt — hosszas betegsége következtében nyugdíjba vonult. A nyugdíjazás alkalmából Daniel Lajos megyei nagybirtokos kezdeményezésére a távozó főszolgabíró tiszteletére lakoma volt. Benedek Imre ugyanis szolgálatát id. Daniel Gábor főispánsága alatt kezdte meg s a vargasi Daniel-családnak bizalmas embere volt mindig. Erdemeit kellően is méltányolta a család, mint az a tiszteletére rendezett lakoma alábbi tudósításából kitűnik, mert a család jelen nem levő tagjai táviratilag üdvözltek.

Tudósításunk a bucsuzásról ez:

A bucsuzáson megjelent a kerület képviselője dr. Heltai Ferencz, a vármegye alispánja dr. Damokos Andor, az unitárius lelkészek Kisgyörgy Sándor vezetése alatt, a székelykeresztúri járásból Gálffy Kálmán főszolgabíró, az udvarhelyi járás Szabó Nándor szolgabíróval képviseltette magát; továbbá jegyzők, tanítók, bírák, az oklándi kir. járásbíró-ság és sok székely testvér.

A bucsuzkodás a szolgabíró-ság tágas udvarán folyt le. Daniel Lajos lelkes beszédben köszöntötte Benedeket a járás nevében, Heltai képviselő mint szabadelvű embert és igaz barátot, Ajtai János h. almási lelkész a székelység nevében, melyekre Benedek mélyen meghatva válaszolt, azzal fejezvé be hálás köszönését: ha újból kezdené pályafutását, akkor is csak ugy csinálná, mint csinálta eddig.

Innen az oklándi új községhezához vonultak, hol pompás ebéd volt rendezve. S itt csak folytatódott az érdemes tisztviselő bucsuztatása, megeredt a pohárköszöntők áradata. Az első dr. Damokos Andor alispán mondotta, üdvözölve Benedeket a vármegye nevében, Szabó h. főszolgabíró a járás és Török Lajos daróczi jegyző a jegyzők nevében. Harmath Jenő a kir. bíróság, Kisgyörgy esperes a lelkészek, Krizsa Sándor a tanítóság nevében, Gálffy Kálmán mint tisztviselő társát köszöntötték Benedeket. Gr. Lázár Ádám vármegyei főjegyző költői beszédben a Benedek érdemét méltatta, Demeter Dénes karácsonfalvi unitárius lelkész Benedek Imrénét éltette; ezeket a köszöntéseket az ünnepelt könnyezve hálálta meg s poharat emelve, dr. Damokos alispán, id. Daniel Gáborra mondott szép köszöntőt. Az ünnepelt éltették dr. Heltai Ferencz orsz. képviselő, Péter József zombori jegyző, Jakobi János volt bír. (szász születésű névze ráczáfolta magyar nyelvű érzésű beszédével). Gergely Mózes szentmártoni, Székely Mózes felsőrakosi, Ferencz József égei székely atyafiak és Miklós Sándor muzsnai mialomtulajdonos. Kisgyörgy Sándor esperes Hollaky főispánt, Vári Albert kénosi lelkész az alispánt, Pál Ferencz oklándi lelkész a vármegyei tisztikart, a jegyzőket, Ajtai János a kerület népszerű követét, Darró A. lövetei róm. kath. plebános Daniel Lajost, Benedek Imre a kir. járásbíró-ságot köszöntötte, míg Kisgyörgy esperes a szász testvéreket, Daniel Lajos a székely testvéreket éltették, Demeter Dénes a helyettes főszolgabíróért Szabady Tivadarért

emelt poharat, ez pedig a járás boldogságáért ivott, Orbán égei tanító Bence szolgabíróét éltette.

Amde nemcsak a toasztokban bucsuztaták Benedek Imrét, hanem üdvözölő sürgönyök is érkeztek. Ezek közül lenyomatjuk ezeket:

Id. Daniel Gábor: „Üdvözlöm a mai ünnepély alkalmából úgy is mint volt főnöke, a kinél illetékesebben senki sem méltányolhatja köszönetét; úgy is, mint jó barátja, aki változhatatlan ragaszkodását bírja.”

Ifj. Daniel Gábor, a képviselőház alelnöke: „A mai ünnepélyen nagy sajnálatomra nem jelenhetek meg, így kívánom tehát, hogy még sokáig élvezze közöttünk a nyugalmat és közbecsülést, melyet működésével annyira kiérdemelt.”

Sürgöny-üdvözlőt küldöttek még: dr. Tibald Miklós, dr. Fuchs, benei képvis. testület, Lánckzy Sándor, Lánckzy József, Pap Albert, Daniel Károly stb. stb.

Lám a hosszas, hü és becsületes szolgálat ma is jutalmaztatik. Február 14-ike a Benedek Imre napja volt. S ez örömnapot szerzették neki főlebb és alattvalói, barátai és ismerősei.

Kívánjuk, hogy e nagy nap évfordulóját sokszor, sokszor érje meg.

Ad multos annos!!

r. l.

— **Időjelzés** a meteorologiai intézet február 21-iki távirati jelentése szerint: Enyhe, északon elvértve csapadék,

— **XIII. Leó pápa.** A katolikus egyháznak e hó 20-án oly ünnepe volt, amilyen 1900. éves főrnállása óta egy sem. XIII. Leó betöltötte pápaságának 25-ik évét. Kivüle még módjában lett volna ezt Péter apostolnak, az egyház első fejének megünnepelni, de Néro császár korában erre gondolni sem lehetett. XIII. Leó pápa az egyének, családnak, társadalomnak és államnak keresztény reformját prédikálja, hirdeti, úgy hogy a művelt világ meglepetéssel vette észre termékeny és üdvös gondolatait s az államok is mindinkább ezekhez az elvekhez simulnak. Államok és kormányok immár nagy tisztelettel tekintenek XIII. Leóra, erre a nagy pápára, akinek barátságát keresik, közbenjárását maga Bismarck is szükségesnek tartotta. Mindenképpen méltóan cselekedett tehát a katolikus világ, mikor olyan nagyszabásuan ünnepelte 93 éves fejét, akinek működését, hosszú életét, áldásos munkásságát teljes joggal tarthatja gondviselés-szerűnek. Különben is ez a pápai jubileum — írja a Budapesti Hírlap — nem felekezeti ünnep, bár a katolikus egyház harangjai hirdették. A művelt világ hódolata ez XIII. Leó előtt, amely csodálattal látja, hogy ez az intézmény daczol husz évszázaddal, sőt ennek az idején látta az élén a pápák egyik legnagyobbját, akinek a Gondviselés megengedte érnei saunkájának diadalát is. — Székelyudvarhelyt Leó pápa jubileuma alkalmából e hó 20-án délelőtt a róm. kat. templomban hálaadó isteni tiszteletet tartottak. A főistentiszteletet d. e. 9 órakor a plebánia templomban volt, hol Jung-Cseke Lajos apát Kovács János, Ráduly Simon és Bodosi Lajos paptanárok segédletével pontifikáltak. Az ünnepi szent misén kishalmgyi Hollaky Arthur, vármegyei főispánja élén az összes tisztviselői karok, valamint a helyben állomásozó katonaság tisztikara is résztvettek.

— **Esküvő.** Papajoth Albert helybeli iparos tegnap délután esküdtött örök hűséget Jakabos György polgártársunk leányának Katinkának városunkban. — Mátéfi János pedig szintén tegnap vezette oltárhoz Szeles Idát, Szeles Lajos és neje leányát ugyancsak városunkban.

— **Nőegyesületi közgyűlés.** Nőegyesületünk ma (vasárnap) délután két órakor tartja meg rendkívüli közgyűlését, melynek főtárgya dr. Damokos Andorné, alispánnének az egyesületben eddig viselt elnöki állásáról való lemondása. E lemondás indító oka az, hogy önagsága, kit közelebből súlyos gyászeset ért, jelenleg az egyesület ügyeinek intézésében épen a gyász miatt részt nem vehet. Ugy hisszük, hogy ez indító ok méltánylása mellett, a mai közgyűlés bölcsessége megfogja találni az utat arra nézve, hogy önagsága az elnöki tisztség megtartására rábíráható legyen. Önagságának elnöki működésében eddig tanusított kiváló buzgóságát s lelkes ügyszeretetét egyesületünk alig tudná nélkülözni. Az ügy érdekében is óhajtjuk, hogy dr. Damokos Andorné az elnöki állásban továbbra is megmaradjon.

— **Gyermek-színház.** A helybeli róm. kat. leányiskola színelőadása ma (vasárnap) délután 4 órakor kezdődik.

— **Halálozás.** Scholler Henrikné Lőrincz Katalin hosszas betegség után e hó 15-én életének 57-ik, boldog házasságának 35-ik évében jobblétre szenderült Parajdon. Halálát széleskörű rokonság fájlalja.

— **Fillérestély.** A helybeli jótékony Nőegyesület legközelebbi fillérestélye nem folyó hó 25-én, hanem márczius 4-én fog megtartatni. Rendezők lesznek: dr. Lukácsffy Istvánné, Mezei Ibolyka és dr. Imreh Domokos.

— **A székelykeresztúri Székely Társaság** szerdán este rendes ülést tartott Jakabházi Samu alelnök elnöke mellett. A kiküldött bizottság jelentést tett a hódmezővásárhelyi vásárra küldendő háziipari czikkekről. A bizottság ajánl egy megbízható székely családot, melyik eddig is foglalkozott ilyen háziipari czikke értékesítésével s amelyik hajlandó egy waggonra való faedény árut elszállítani a hódmezővásárhelyi vásárra. Az első szállítás eszközéséhez a vásár utáni kölcsönpénzre lenne szükség. A Társaság a kölcsön megteremtését minden módon kieszközli és a legmesszebb menő erkölcsi támogatásban részesíti a vállalkozókat, megkeresvén a hódmezővásárhelyi testvér társaságot és a megyei iparfejlesztő bizottságot a támogatás megnyerése céljából. Egyik helyi iparos kérésére, bizonyos kedvezmény elnyerhetése céljából, ajánlattal terjesztetik a kereskedelmi és iparkamarához. Barabás Endre tag ismertette Solymossy Endre tanár »Háziparunk érdekében« című tanulmányát és javaslatot. A Raktárszövetkezet eszméjét üdvösnök tartja a Társaság s annak létesítését a székelység érdekében valónak itéli. »Az Alföldön élő székely véreink már sorompóba állottak! Eredményt csak a mi talpraállításunkkal lehet elérni! Ne engedjük őket a keserű csalódásba; jó székely népünket Oláhországba, meg Amerikába.« A Társaság Solymossy Endre tanárnak fáradságos, nemes, hazaftas munkásságáért köszönetet mond és őt melegen üdvözli, ki »a szegény székely ember érdekét emelő kevés munka alól, magát nem vonta ki.«

— **Polgári fillérestély.** A székelyudvarhelyi Polgári Önképző- és Segélyző-egylet február hó 23-án (hétfőn) igen gazdag műsorral rendezti fillérestélyét. Az érdekes műsor a következő: 1. Nyitány, a helybeli első zenekar által. 2. Szaval Dózsa Sarolta. 3. A „Nászutazás.“ Vigjáték 1 felvonásban. Irta: Labiche. Rendező: Fischer. Személyek: Erneszt Szemerjai Károly, Marie, neje Ráduly Irma. Godais, vendéglős Biró Árpád. Auguszte, pinczér Wallinger István. 4. Énekszólót ad elő Mihálovits Béláné. 5. Szaval dr. Fodor Boldizsár. 6. Az »Adóvégrehajtó.« Vigjáték 1 felvonásban. Irta: Czenzor. Rendező: Fischer. Személyek: Özv. Szeréminé Mészáros Róza. Toroczki Dömötör, nagybátyja Weigel Gyula. Jenőfi Ágoston, ügyvéd Biró Árpád. Jenőfi Gyula, öcsese Szemerjai Károly. Majorosi, (ezelőtt Major) ékszerész Sándor Ferencz. Műsor után táncz 12 óráig. Rendezők: Fischer Ferencz, r. b. elnök. Ifj. Szemerjai Károly, r. b. alelnök. Budik Juliska. Gál Berta. Novák János. Klein Armin. — Tudomásul: az 1-ső sorban levő számozott ülőhelyek ára 1 korona, a többi sorokban a nők 40 fillért, az urak 60 fillért fizetnek.

— **Nőegyesületi fillérestély.** Folyó hó 1-án nőegyesületünk lelkes rendezők buzgólkodása folytán újabb bizonyágát adta életrevalóságának, mert egy olyan fillérestélyt rendezett, mely minden tekintetben a legfényesebben sikerült. A nagy közönségnek szokatlan számban való megjelenése s az érdekes és művészi magaslalon álló műor mindenkit meglepett. Az estélyen közreműködtek: Anka Valeria, ki nemes érzéssel énekel, dalaival méltán érdemelte ki a közönség tapsait. Nagy Elemér tanár a magyar költőkből összeállított »Összevisszaságai«-nak humoros és művészi előadásával állandó jó hangulatban tartotta hallgatóit s ezzel rászolgált a közönség lelkes éljenzésére. Hollaky Arthur főispán igazi művészi magaslalon álló zongora-játékával szerzett nagy élvezetet az egybegyűlteknél. Az a temperamentumos játék, melylyel ő rendelkezik s melylyel az érzések ezerféle változatait is oly közvetlenül tudja kifejezni, valóban meglepő. Csak azt sajnáljuk, hogy utóbbi időkben ritkán nyílik alkalom arra, hogy művészi játékában gyönyörködhessünk. A műsor egyes pontjai között a cigányzenekar játszott. Végül pedig tánczra perült a közönség, mely éjjel tájt ért véget. Az estély anyagilag is szépen jövedelmezett; a tisztá

jövedelem 57 K 70 f volt. Az estély anyagi és erkölcsi sikerét a fáradhatatlan és lelkes rendezőknek: dr Valentik Ferenczné, dr Göllner Béláné uróknak és dr Kovácsy Albert és Halász Imre uraknak lehet köszönni.

— **A fenyédi ifjuság** e hó 15-én a népkönyvtár és olvasóköri javára igen sikerült színelőadással egybekötött táncvizsgát rendezett. Az előadásra került: „Három menyegző egy füst alatt” cz. színdarab minden egyes szereplője reményen felül megálta helyét s valóban elismerés illeti a vezetőket a helyes irányú munkálkodásért, melyért oly önzetlenül táradoztak egyetértve pap és tanító. A bevétel 95 k 60 f, kiadás 70 K s így a tiszta jövedelem 25 K 60 fillér. A felülfizetéseket jövő számunkban közöljük.

— **A Székely-kör ünnepélye.** A budapesti Székely-kör e héten ünnepelte Istók János szobrását, a kör tagját, abból az alkalomból, hogy a király az arany érdemkeresztrel tüntette ki. Istókot küldöttség hívta meg az ünnepélyre, akit dr Fábrián László alelnök szívhez szóló szonoklallal köszöntött. A művész meghatóltan köszönte meg a lelkes óvációt. Ezután a nagyszámú társaság lakomához ült, melyben a „Székelyi parosok társasága” is, Kacsó Gyula vezetése mellett, küldöttséggel vett részt. A kedélyes estét a pohárköszöntések, székely góbságok hosszú sora élénkítette meg s többek közt Fülel Sz. Lajos, a „Székely-Udvarhely” főmunkatársa, a következő igen kedves székely rigmust rázta ki a verses tarisznyájából:

Kedves atyafiak! szólok most hozzátok,
Szinte azt mondhatnám, tündérrálmot látok:
Volt egy szegény fiu, magamféle fajta,
Olyan álomlátó, mosolyogtak rajta.
Szép bérezes hazánknak volt ő a szülőtte,
Álmait, vágyait napról-napra szötte. . .
S annyi színes képpel rakta meg a lelkét,
Hogy egyszer ott hagyta apja kicsi telkét;
És egy vándorbottal az életnek vágott,
Hányódott, vetődött, országokat látott.
Küzdött szegénységgel, nem volt, ki tásztisa,
De nem hagyta magát ez a székely-scitha.
Ha a sors lecsapta, újra talpon állott,
Ujabb stációnál új dologhoz látott.
Vegül aztán itt is, ott is csak meglátták,
Művészi munkáját nem egyszer csodálták.
Mikor pedig egyik Széchenyit mintázta,
Sok szép munkája közt a slágeret kivágta
És mikor szobráról lehullott a lepel,
A sajtó Istókban kész művészi ünnepel.
Művészt magasból is csakhamar meglátnak,
Fülebe ment a hír a magyar királynak,
És öreg királyunk benyult a zsebébe:
— Ezt az érdemrendet tegyék mellére,
Annak az Istóknak, akiről most szó van;
Parolázní pedig József Ágót ott van!
Még volt a parola, nyomán zugó éljen,
Ott áll a szobor is szép művészi fényben.
E művészi fénynek egy szelid sugára,
Ráragyog a Székely-körnek hajlékára.
Hisz Istók itt szövi egy egy édes álmát,
Mit erdélyi léghör, fényóllat jár át.
Dal, rege és monda sokszor kél itt szárnyra,
Székely testvérek közt az árva sem árva.
Foly a sok góbság, lelkünk üde, tiszta,
S néha kerül egy kis jó turóspuliszka.
Légy hát üdvözölve itt Istók barátunk,
Kiben nemcsak társat, de testvért is látunk.
Té s es ott születél, ahol mi születünk,
Egy napfény mosolya ragyogott felettünk.
Egy érzésnek lelke nevelt és oktatott
S aztán a nyakunkba egy tarisznyát adott:
— Hallod, te legényke, vidd ezt a nagy utra,
Itt az örökség: *becsület és munka!*
Ezzel a két kincscsel a bankó nem ér fel,
Ilyet örököl a legtöbb szegény székely,
Neked es, te Istók, ez volt örökséged;
S hogy el ne felejtsem: drága feleséged,
Akit szép Zalából a sors nekéd ada.
Hogy küzdelmeidnek legyen őrangyala;
Hogy őrizze, védje utolsó fanciesikád,
Nevelje, gondozza a kicsi Jancsikád.
Ez a kis legényke fájin, ügyes gyermek,
Kitől a szülői sok örömet nyernek.
Adja a jó Isten, ha ember kell a gátra,
Janesi, mint János is, ne maradjon hátra;
Nagy tettek mezején gyuljon nemes hévre,
És hozzon fényt ő is majd az Istók névre. . .
A sok beszéd után ehejt csak ott vagyok:
Istók barátunkért ígyünk egy jó nagyot!

— **Bika- és üsző-kiállítás.** A székelykereszturi tenyészállat kiállítás rendező és bíráló bizottsága a következő: Hollaky Arthur főispán elnök, Ugron Zoltán alelnök, Meiszner Ernő állattenyésztési felügyelő, Gálffy Kálmán, Jedit Tamás, Máthé Pál, Jakabházy Gábor, Jakabházy Samur, Hlatky Miklós, valamint az O. M. és E. G. E. egy-egy kiküldött biz. tagok. A nagytenyésztők bikáit Gyárfás Endre elnök, Meiszner Ernő, Balázs Sándor, Pálffy Dénes, Zonda József, az O. M. G. E. és az E. G. E. kiküldöttjei; a kistenyésztők bikáit Daniel Lajos elnök, Jedit Tamás, Gagy Lajos, Licht Gyula és ifj. Simó János; a községi bikákat Ugron Zoltán elnök, Máthé Pál, Brüll Adolf és Ugron Gáspár; az üszőket Szabó István elnök, Perl Jakab Kassay Ákos, Szöllösi Samu és Tóth Károly fogják bírálni.

— **Csodaszámba** megy azon rendkívüli jó hatás, melyet csusz- és köszvényes báutalmakban szenvedők érnek el a híres Zoltán-féle kenőcs használatával. Oly betegek, kik már 15-20 év óta szenvednek és fürdőket s különféle szereket eredménytelenül használtak, e szer néhányzori használatát által meggyógyultak. Üvegje két koronára Zoltán Béla gyógyszerárában Budapesten.

— **Nyilvános számadás.** A muzsnai állami elemi iskola növendékeinek folyó évi február 15-én megtartott jótékonyozó színelőadása alkalmával jegyárakból és felülfizetésekből befolyt összesen 63 korona 10 fillér. Felülfizettek: Jakab József ig. tanító 3 K, N. N. és N. N. 4—4 K. Ábrahám Elekné, Ábrahám Regina és Gizella 60—60 fillért. Levonva a 46 K 60 fillérre rugó kiadást, maradt az iskolai könyvtár számára 16 50 fillér E. Keményfi Katinka áll. tanítónő.

— **Egy mártással egy óráig lehet írni** a „Turul” szab. tollbetét használatával. Minden tollhoz alkalmazható! Ezekig is eltart. Egy darab tíz fillér. Kapható a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegeh Pál könyv-, papir- és rajzszerkereskedése) Székelyudvarhelyt. Ezen tollbetét egyszerűsége, használhatósága és olcsóságánál fogva páratlanul áll. Hazai ipar! Magyar találmány!

— **A Székely Dalegylet** által folyó év január hó 31-én pártoló tagjai tiszteletére adott dalestélyen felülfizettek: Embery Árpád 10 K, dr Damokos Andor, dr Ráczkői Sámuel, Tompa Árpád, Halbik Jakab, Nagy Károly és társa 2—2 koronát. Csillag József, Simó Mátyás, Becsek Aladár, Székely Dénes, Gyertyánffy Gábor, Haáb N., Tóth József, Jakab Gáspár 1—1 koronát. Fogadják ez uton is a dalegylet hálás köszönetét.

— **Mindenki tudja,** hogy a Mauthner-féle impregnált takarmányrépamag a legnagyobb termést adja, hogy konyhakerti magvaiból a legjobb főzelék és zöldség terem és hogy virágmagvaiból fakad a legszebb virág. Szóval a Mauthner-féle magvak a legjobbak, készletei a legnagyobbak és árai igen olcsók.

Közgazdaság.

Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület.

Sz. 66—1903.

Meghívó.

Az udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület márczius hó 3 án délelőtt 10 órakor Székelyudvarhelyt, a vármegyeház kistermében

közgyűlést

tart, melyre az egyesület tagjai tisztelettel meghívhatnak.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztári jelentés.
4. Az 1903-ik évi költségeloirányzat megállapítása.

5. Indítványok tárgyalása. (Az alapszabályok 18. §-a szerint csak azon indítványok tárgyalhatók a közgyűlésen, amelyek a közgyűlést megelőzőleg 4 nappal az elnökséghez benyújtottak).

A közgyűlést megelőzőleg $\frac{3}{4}$ 10-kor az alispáni hivatalos helyiségben választmányi ülés tartatik, a mely a tagok felvétele és a közgyűlés elé terjesztendő indítványok felett határoz.

Székelyudvarhelyt, 1903 február 20.

HLATKY MIKLÓS, HOLLAKY ARTHUR,
titkár, elnök.

Országos jellegű bika- és üszőkiállítás és vásár. Udvarhelyvármegyei Gazdasági egyesületétől, Sz. 60—1803. Hirdetmény. Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület Székelykereszturott (vasuti állomás) folyó évi február 28-án és márczius 1-én a nagyméltóságú m. kir. földművelésügyi miniszterium, az E. G. E. és az O. M. G. E. támogatásával, országos jellegű bika- és üsző kiállítást rendez. E kiállításon az ország összes tenyésztoi versenyezhetnek magyar-erdélyi fajta, saját nevelésű, 2 évet betöltött tenyészbikáikkal és 1—3 éves tenyészüszőkkel. Ezen országos jellegű tenyészbika vásárt Udvarhely, Nagyküküllő, Marostorda stb. vármegyék, sőt a Királyhágón túl lakó elsőrangú tenyésztők is felkeresik tenyészbikáikkal, e szerint úgy az egyesek, mint községeknek a legkiválóbb alkalmuk van arra, hogy ott tenyészbika szükségleteiket beszerezhessék. Az erdélyi-magyar fajta szarvasmarha munka-bírása, járványos betegségekkel szemben való ellentálló képessége nagyobb, mint bármely más fajtáé. E jeles tulajdonságai Gazdasági Egyesületünk kezdeményezésére megyénk területén lakó szaktenyésztőknek mintegy 3 évtized óta folytatott czéltudatos tenyésztése mellett oly magas fokra emeltettek, aminélfogva az a világ legelsőrendű igás marhájának tekintendő, melyért a nyugati államok nagy gazdái évről-évre felkeresik vásárainkat, igás marha szükségleteiket kiegészítendő. Eppen azért felhívjuk a keleti államok s hazánk azon vármegyéi községeknek figyelmét kiállításunkra, melyeknek ily marhára van szükségük, melyek jutányos árban akarnak elsőrangú magyar erdélyi fajta tenyészállatokhoz jutni, hogy ebbeli szükségleteik kiegészítése végett vásárainkat felkeresni saját érdeklükben is el ne mulasszák. A bejelentések Gálffy Kálmán székelykereszturi főszolgabírónál eszközözendők, ki mint e helyi rendezőbizottság elnöke, úgy a kiállításra jövő vendégek elszállásolásáról, mint a tenyészállatok elhelyezéséről és ellátásáról gondoskodik, s aki minden tudakozódásra készséggel szögél felvilágosítással. Székelyudvarhelyt, 1903. évi február hó 4-én. Az Udvarhelyvármegyei Gazdasági Egyesület elnöksége.

Törvénykezés.

Lukácsffy István dr ügyvéd, székelykereszturi kir. közjegyzői állását már elfoglalta s ez uton értesíti megbízóit, hogy a be- és be nem fejezhetett ügyeket Kovácsy Albert dr ügyvédnek adta át, ahol azok fölött rendelkezhetnek.

Főtárgyalás. A helybeli kir. törvényszéknél e hó 20-án megtartott bűnügyi főtárgyaláson Veres József fanciesali lakost több rendbeli súlyos testisértés vétségeiért 4 havi fogházra és 60 K pénzbüntetésre ítélte a kir. törvényszék. Ugyanezen ügyben Fanciesali Jánost fölmentették.

Bűnügyi tárgyalások. A helybeli kir. járásbíróóság büntető osztályánál e hó 19-én és 20-án a következő hivatalból üldözendő kihágások és vétségek nyertek ítéletes elintéztést: Barabás Boris székelyudvarhelyi lakos anyakönyvi kihágásért 4 K pénzbírságra; Siska Károly székelyudvarhelyi lakos sikkasztás vétségeért 2 napi fogházra; Molnár Mózes hodgyai lakos lopás vétségeért 7 napi fogházra; Kovács József székelyudvarhelyi lakos sikkasztás vétségeért 3 napi fogházra; Málnási Péter János máréfalvi lakos sikkasztás vétségeért 2 napi fogházra átváltotatható 20 K pénzbírságra; Miklós Antal székelyudvarhelyi lakos pedig közcsend elleni kihágásért 2 napi elzárásra ítéltetett.

Szerkesztői üzenetek.

K. S. H.-A. Jelen számra későn érkezett. Gratulálunk a szép sikerhez.

N. S. Rákospalota. Az előfizetés pontosan megérkezett. A czimszalagok ujranyomatásánál történt hiba, mit már helyrehoztunk. A hiányzó számokat elküldtük Szives üdvözlöt.

Tanító. Mult számunkban a vitát berekesztettük, miután pro és contra eléggé tárgyalták az ügyet, Sziveskedjék ebbe megnyugodni. Azt egy pillanatig sem állítjuk és föl sem tételeztük, hogy őnt a tanárság ellen sértő szándék vezette volna, amint a Tanárt sem az indította cikkelyének megírására.

Nyilt-tér.*

Igen alkalmas utazásoknál.
Rövid használat után nélkülözhetetlen.
Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva.
Bizonyítvány kelt Bécsben, 1887. júl. 3-án.

Székely Kalodont

nélkülözhetetlen
fogtisztító szer.

A fogak tisztántartásához csupán szájvizet nem elégségesek. A foghúson mindig újlag keletkező ártalmas anyagok eltávolítása csakis mechanikus tisztítással kapcsolhatóan egy frissítően és antiszeptikusan ható fogtisztító-szerrel sikerülhet, minőnek a „Kalodont” már az összes kulturálmunkában a legsikeresebb használatra bizonyult.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

Emeletes lakás azonnal, vagy Szent-György napra kiadó. Áll 2 szoba s konyha és hozzávalókból. Ha a konyha földszint lehet: úgy 3 szoba, s konyhából is állhat. Főpiactéren. — Baktárnak: egy földszinti szoba: Hármás pince helyiség, nagy, száraz, világos szellős pincék. Kereskedőknek, gabonarakárnak alkalmasok! — Önálló lakás, külön udvarral, kerttel — esetleg konyhakertszetnek igen alkalmas — egy és egy negyed holdnyi kerttel, mesterséges öntözésre könnyen berendezhető fekvéssel, kuttal az udvaron, kitűnő vízzel — 3 szoba, konyha, kamara, egy igen nagy, műhelynek alkalmas, száraz és egy kisebb pinczével, pitvarral, alatta földi kamara, sütőház, istálló, szekérszinek, sertés-ól, tyúk-ól stb-vel felszerelve, azonnal 3-6 évre hasznosbérbe adó. Értekezhetni KONCZ ÁRMIN gyógyszerész Székelyudvarhelyt, a gyógytár melletti irodában hármikor.

Uri házhoz jó tanuló fiuk, hivatalnokok étkezésére és szállásba fogadtatnak. Egy szépen butorozott szoba kiadó. Czim a kiadóhivatalban meg tudható.

Legfinomabb cukrász-sütemények Ernszt György cukrászatában Székely-Udvarhelyt (Főtér, piacszor) kaphatók. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

Eladó háztelek. Székelyudvarhelyt a Vár- és Csorgó-utcák között 443-445. ház-számok alatt, a székelyudvarhelyi 1028. sz. tjkvben 1006/a., 1008/2 a/2 hr. sz., 149 □-ól területű telek épületeivel együtt azonnal eladó. Levelezéssel értekezhetni: Bonda Péter százados lakásán Budapest, X. Szabóky-utca 12.

Csinosan butorozott szoba — külön bejáratú — azonnal kiadó Soha Aladárnál Székelyudvarhelyt, Attila-utca 13. sz.

Iskolahegedük és hegedűfelszerelések nagy választékban és olcsón kaphatók BETEGH PÁL könyv-, papír-, író- és rajz-szerkeszkedésében Székelyudvarhelyt.

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

MAGYAR REMEKIROK 55 KÖTET

SHAKSPERE ÖSSZES SZÍN-MŰVEI 6 KÖTET

ARUK EGYÜTT 240 KORONA KÜLÖN

Magyar Remekírók Székelyudvarhelyt, Szakspere 30 kor.

Most jelent meg a II. sorozat!

TARTALMA:

Arany János munkái II. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Riedl Frigyes.

Kossuth Lajos munkáiból. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Kossuth Ferencz.

Reviczky Gyula összes költeményei. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Koröda Pál.

Szigligeti Ede színművei I. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Bayer József.

Vörösmarty Mihály munkái II. kötet. Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Gyulai Pál.

Ez öt kötetből álló első sorozat tartalma:

Arany János munkái I. Sajtó alá rendezte Riedl Frigyes.

Vörösmarty munkái I. Sajtó alá rendezte Gyulai Pál.

Tompa Mihály munkái I. Sajtó alá rendezte Léway József.

Garay János munkái. Sajtó alá rendezte Ferenczy Zoltán.

Csikly Gergely színművei. Sajtó alá rendezte Vádrnai Károly.

Minden könyvkereskedésben kapható.

MELEG SÓSFÜRDŐ!

Minden hétfőn, szombaton és vasárnap a Gergely Ferencz sósfürdőjén meleg fürdő kapható. A fürdőszobák és az ezek előtt levő folyosó fűtve van. Egy kádfürdő ruhával 45 kr.

Eladó törvénykönyvek.

30 kötet „Döntvénytár”, „Országgyűlési törvények” 1865—1900-ig és más jogi könyvek is eladók. Hol? Megmondja e lap kiadóhivatala.

Sz. 54—903.

Versenytagyalás házépítésre.

A székelyudvarhelyi ev. ref. egyház kebli tanácsa a Bethlen-utcai papi lakásnak felépítésére ezennel nyilvános zárt ajánlati pályázatot hirdet.

Pályázni szándékozik a részletes költség-számításnak 5 százalékát készpénzben, óvadékos kötvényekben, vagy takarékpénztári könyvben kötelesek ajánlatukhoz csatolni Terv, költség-számítás és a feltételek naponként délelőtt 10—12 óráig megtekinthetők az ev. ref. papi hivatalban, Petőfy-utca 10 szám.

Zárt ajánlatok 1903 évi február 28-án déli 12 óráig nyújtandók be a lelkeszi hivatalnál. Később érkezők nem vétetnek figyelembe.

Kelt Székelyudvarhely, 1903. február 20-án.
EGYHÁZKEBLI TANÁCS.

71—903. végrh. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102 §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az oklándi kir. járásbírósg 1902. V. Sp. 682/1. számú végzése következtében dr Papp Ferencz ügyvéd által képviselt Miklós István homoródmási lakos javára Plát János és t. homoródmási lakos ellen 120 K s jár. erejéig 1092 évi október hó 2-án foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 3000 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: 1 gőzmozdony és 1 cseplőgép nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek az oklándi kir. járásbírósg 1903-ik évi V. 20/1. számú végzése folytán 60 K hátralek tökekövetelés és 120 koronának 1902. évi április hó 24 napjától járó 5 százalék kamatai, 1/3 százalék váltódíj és eddig összesen 96 koronában bíróság már megállapított költségek erejéig Homoródmás Plát Jánosnál leendő eszközésére 1903. évi február hó 26-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legelőbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták s azokra kielégítési jogot nyertek volna, jelen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Oklándon, 1903. évi február hó 6-án.

POLLÁK IGNÁCZ
kir. bírósági végrehajtó.

Egy Hallwood
fizetőpénztár „öt”
más gyártmányu
fizetőpénztárt
helyettesít.

Ön is tudja meg,

hogy a The Hallwood Cash Register Company által Amerikában gyártott fizetőpénztárak a legkövetesebbek és ez időszert a legjobb a világon,

mert a The Hallwood fizetőpénztárnál elérhető, hogy a főnök egy pillanat alatt, egy tekintésre megláthatja, hány Receptért fizető vevője és azoktól végösszegeben mennyi bevétele volt, ugyanakkor azt is látja, hogy hány vevőjének összesen mennyiért adott el kézi eladást, valamint megtudhatja, hogy különlegességért, vagy saját különlegességért hány vevője és azoktól összesen mennyi volt a be-

vétele. Végül óhajra még egy ötödik végösszegező is áll rendelkezésre, mely egy külön a körülményekhez mérten bármire alkalmazható.

Tehát elvitázhatlan, hogy a The Halwood-féle fizető pénztár, a mely „öt” műveletet végez, „öt” más gyártmányu fizetőpénztárral ér fel, minthogy ezeknek csak egy összegezőjük van és így csak egy művelet forgalmát összegezik.

THE HALLWOOD
CASH REGISTER CO
BUDAPEST, VI., DALSZINHÁZ-UTCZA 10.

Egy Hallwood
fizetőpénztár „öt”
más gyártmányu
fizetőpénztárt
helyettesít.

Bárminemű írásmunkára

vallalkozik egy szépen író fiatalember. Czim a kiadóhivatalban.

Hirdetmény.

A derzsi unitárius hitközség közhírré teszi, hogy **folyó évi márczius hó 8-án délután 2 órakor** a templom és torony javítási munkálatát árlejtésen ki fogja adni.

Kikiáltási ár 3000 korona. Bánatpénzül 60 korona teendő. Munka- és építési feltételek a papi hivatalnál megtekinthetők.

Derzs, 1903. február hó 15.

Sándor Gergely
lelkész.

Nagy Ferencz
gondnok.

PÉNZ.

.. Olesó pénzt ..

jelzálogra a segesvári ipar-, takaré- és előlegezési egylettől közzvetít

Siegmund József

bőrkereskedő

... SZÉKELYUDVARHELYT ...

PÉNZ.

**A Richter-féle
LINIMENTUM CAPS. COMP.
Horgony-Pain-Expeller**

egy régi kipróbált házi szer, a mely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmazatik köszvénynél, csúznál és meghüleséknél.

Intés. Silányabb utazatok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” czéggel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerárban kapható. Főraktár: **Török József, gyógyszerésznél Budapest.**

Richter F. Ad. és társa,
csász. és kir. udvari szállítók.
Rudolstadt.

Eredeti friss töltésben és csomagolásban kapható: Nagysolyosi KONCZ ÁRMIN gyógyszerárban Székelyudvarhelyt.

Nyomatott a kiadó- és laptulajdonos Betegh Pál könyvnyomdájában Székelyudvarhelyt 1903.

SCHOTTOLA ERNŐ

BUDAPEST VI., Andrásy-ut 2. szám.

LEGNAGYOBB RAKTÁR

egészségügyi, kényelmi és sportcikkeiben

Szagmentesen záró szoba-klosettek.

Hygienikus köpő-edények.

Legjobb minőségű gummi-sár-
ezipők és hőcipők.

Koresolyák és jégpatkók.

THERMOPHOR:

Testmelegítő, mely tűz nélkül a meleget 3—6 órán át tartja.

Betegtoló kocsik minden árban.

Minden osztályról külön árjegyzékek kívánatra ingyen küldetnek meg.

Egyedül valódi angol

Thierry A. gyógyszerész BALZSAMA

Egészségügyi hatóság által megvizsgálva és ajánlva.

Az üvegek felszerelése a keresk. törvény mintavédelme alatt áll.

Allein echter Balsam
aus der Schottland-
Apothek
A. Thierry in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

E balzsam belsőleg és külsőleg használható. Ez: 1. Utólérhetetlen hatású gyógyszer a tüdőnek, a mellnek minden kóros állapotokban, enyhíti a hurutot, csillapítja a váladékot, véget vet a fájdalmas köhögésnek s gyógyítja a legrégibb bajokat. 2. Kitűnő hatása van a torokgyulladás, rekedtség és a többi torokbajoknál. 3. Alaposan elűzi a lázakat. 4. Meglepően gyógyítja a gyomor- s a bél-betegségeket és szaggatásokat a testben. 5. Szeliden mozdítja elő a székélést s a vér tisztulását, megtisztítja a veséket, megszabadít a buskomorságtól s a hypochondriától, javítja az átvégyszat s az emésztést. 6. Nagyszerű szolgálatokat tesz fogfájáskor, odvasfogaknál és szájröthadáskor s általában minden fog- és szájbajoknál, megszünteti a felbűfögést, a száznak s a gyomornak büzeit. 7. Külsőleg csodálatos gyógyhatással bír a sebekre, új és régi forradásokra, orbáncz ütést, varak, megfagyott s megégett tagokra rüh, fekély s bőrduzzadás és repedés stb. esetében megszünteti a fejfájást, zugást, szaggatást, köszvényt, fül-fájdalmat stb. Ügyeljünk mindig pontosan az itt látható zöld apáca védjegyre. Hamisítástól legjobban megóv az, ha közvetlenül tölem gyáramból rendelnek eredeti szab. kartonokban Ausztria-Magyarország minden postaállomására bérmentve 12 kis vagy 6 dupla üveg 4 korona. Bosznia és Herzegovina részére 4 korona 40 fillér. Kevesebb nem küldetik széjjel Székküldés csak előfizetés vagy előleg küldése mellett.

Miért szenved ön? holott minden fele és fajta, még oly régi sebre biztos gyógyulást talál és majdnem mindig elkerüli a fájdalmas és veszélyes operálást valamint amputálást

Thierry A. gyógyszerész egyedül valódi Centifolia-kenőcs

használatánál, rendkívül jó hatású, a sebek gyógyulásánál valamint a fájdalmak enyhítésénél utólérhetetlen. A valódi centifólium kenőcs alkalmazható: A gyermekágyasok rossz természetű mellbajainál, szoptatók mellkeményedése, a tej elapadásának, az orbáncznak eseteiben, továbbá mindenféle régi sérvek, láb- és csontnyílások, sebek, folyások, dagadt lábak s csont-évesedéseknél, vágás, szurás, lövés és ütés által előidézett sebeknél; az idegen testek, pl.: üveg, szálka, homok, tövis, serét stb. eltávolításánál; mindenféle daganat, kinöves, képződmény, karbunkulus és ráknál; végre pokolvar, körömféreg, körömgüles, a lábnak járásközben történt kisebesülése, fagyás és égetés okozta sebek, a betegek és gyermekek fekvés általi kisebesülése, torokdaganat, meggyült vér, fülzugás stb., stb. eseteiben. — A szállítás kizárólag az összeg előre küldése mellett eszközöltetik. Két tégely csomagolással, postai szállítási díjjal együtt 3 korona 60 fillér. Számos eredeti bizonyítvány rendelkezésre áll. Arra kérek mindenkit, hogy óvakodjék a hatáskülső hamisítások vévésétől s arra ügyelni, hogy a tégelybe be van-e a fenti védjegyem és czégem: **Thierry (Adolf) Limited gyógytára az „Orangyal Pregradában, égetve.**

Ezen gyógyhatásukban fölülmulatlan két szer nemcsak a romlásnak nincs kitéve sőt ellenkezőleg, minél régibb, annál értékesebb és hathatósabb, nem árt sem a fagy, sem a forróság, tehát minden évszakban használhatók. Majdnem minden esetben segítenek és eredményel járnak, legalább az orvos érkeztéig, természetesen nem szabad hamisítványokat vagy hasonló feldicsért érték- és hatáskülsőlyűt egyeztetett pótszereket venni, melyekért a pénzt haszontalanul dobják ki, hanem mindig ezen rég kipróbált olesó és megbízható, emellett teljesen ártalmatlan, világhírű szereket kell használni, melyeknek minden családban az eshetőségekre készenlétben kellene lenni. Hol olyant nem kapunk, mely a valódiság minden jelét magán viseli, rendeljük meg egyszerűen direkte és czimezzük:

**Thierry (Adolf) Limited „Orangyal-gyógyszertár” Pregrada
Rohitsch-Sauerbrunn**

melletti. Központi raktár Budapest Török F. gyógyszerárban, Zágrábban Mittelbach S. gyógytárban és Bécsben Hradi L. gyógytárban

